

Г-8А

Г-855 П
82812

Відділ Бюро Полтавського Губернського Земства.

82812

Книжка для читання в класі.

Вип. 1.

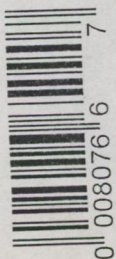
ПАСТУШКИ

Б. Грінченко.

Вчи лінивого не молотом,
а голодом.

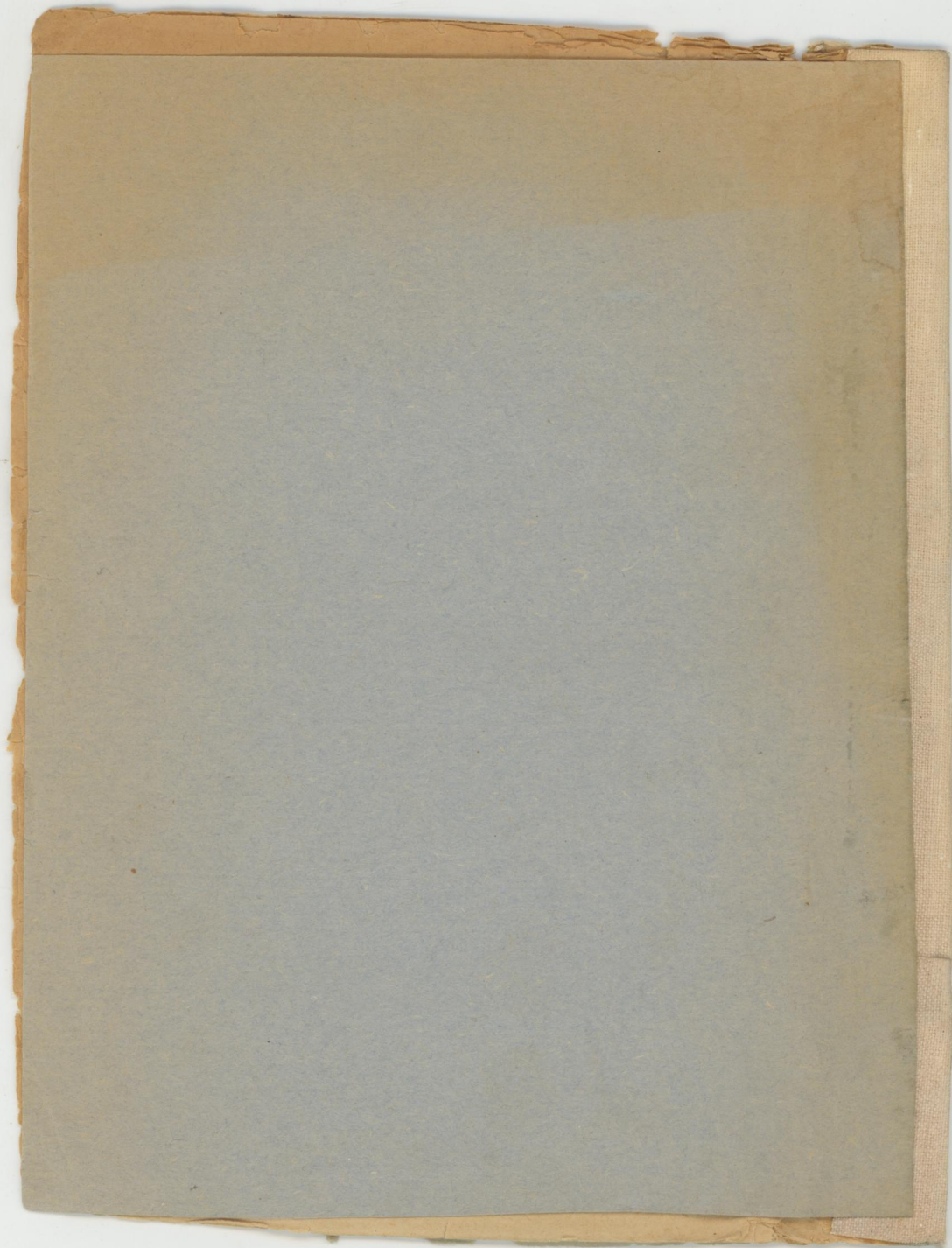
О. Стороженко.

V.N. KARAZINE CHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

ПОЛТАВА.

1918 р.

1-8A

98

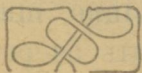
C. 2/10

Пастушки.

От чути крик... Біжать хлоп'ята — діти, —
То — пастушки... Їм спека півбіді!
До берега, де верби довгі віти
Схилили вниз до сонної води.
Хто плаває, хто в глиб пірнати взявся,
Хто бризкатись серед кипучих хвиль;
Он за рогіз Андрійко зазмагався,
З куги плете собі Васюта бриль;
З Демком Павло вже печерують раки, —
Летять з води клешнаті небораки!
Всім весело: у спеці опівденній,
Так солодко пеститись у воді
Із ряскою кушір тягти зелений,
Їм обплестись та й плавати тоді;
Чи між кугу та осоку залізти,
В гнізді яєць пташиних ізнайти,
Латаття рвать, міцне, широколисте,
Ховаючись, ламать очерети.
І, до схочу набовтавшись у річці,
Вискакувать, лежати на травичці,
На сонечку сушитися потроху,

Качатись по травиці і квітках,
Упхати знов у грязь Грицька й Тимоху,
Одягшись, ганяти по кущах;
Чи затулить обидва вуха й воду,
Хитаючись, почати виливать:
„Ой, котику, лий воду на колоду!“
Стрибаючи, так весело гукать!..
Так весело! „А ну лиш, хлопці, годі,
Щоб не були рогаті наші в шкоді!“
Гука Петрусь, а інші поспішають.
Хто не убравсь,—метнулися мерщій
До сорочок і беріг покидають,—
Сипнули всі назад у ліс густий:
Як табунець тих голубів крилатих,
У пшеницях зникаючи, летить,
Так хлопчаки поміж дерев креслатих
Покрилися, меткі, в єдину мить.
А де ж воли? І сліду вже не знати!
Ну, будуть їх до вечора шукати!..

В. Грінченко.

Вчи лінивого не молотом, а голодом.

I.

Багатому хазяїну послав Бог чимало діточок. Всі ж покірні, трудящі, помагають батькові й матері у всякій роботі, одна тільки дочка (Палажкою звали) удалась така лінива. Тільки й роботи їй, що сидіти згорнувши ручки. Ні на сорочку собі не напряде, ні води не принесе, ні корови не видоїть. А дівка ж така — глянуть на неї, здається за двох зробить: висока, гладка, і з виду чорнявенька, хороша-прехороша.

Може б вона і не була така лінива, коли б батько та мати, на лихо їй, так в неї не кохались. Ніколи було не наляють, — не то, щоб вдарить ліниву дитину.

„Донечко моя“ було почне батько: „чом ти нічого не робиш... Яка ж з тебе хазяйка буде. Та

тобе ж ніхто не візьме за себе. Кому треба таку панську пиху, як ти. Чи не сором тобі даром хліб їсти“.

То мати зараз і заступиться.

„Годі тобі“, скаже: „гримати на дитину. Як до чого прийдеться, то буде з неї й хазяйка.... Адже ж не чужий хліб їсть, а наш“.

Вже й подруженьки Палажчини повиходили заміж, а до неї й старостів не засилають, хоч така дівчина, кажу, що кращої в селі нема: біла, повна, тіло ніжне,—як панночка, бо нічого не робить: не печеться на сонці, не мерзне й на морозі.

Думав старий, думав, що йому на світі робити з лінивою дочкою,—а далі й каже:

„Якби знайшовся такий чоловік, щоб не битлям, а словом зробив з неї роботяшу молодицю, то я б за нею віддав би йому третину всієї худоби що маю“.

Знайшовся такий чоловік з другого села. Прийшов до Палажчиного батька і сина з собою привіз знатний парубок,—дівчині під пару.

„Віддай“, каже: „твою дочку за мого сина, то побачиш, яка з неї буде невсипуща хазяйка“.

„Добре“, каже батько: „віддам; і за нею, як казав, дам третину худоби,—тільки гляди, щоб не били моєї дитини“....

„І пальцем“, каже: „до неї не доторкнись“.

II.

Одружили Палажку з парубком і, добре погулявши на весіллі, свекор забрав молодих і повіз до себе.

На другий день вся сім'я прокинулась раненько і кожний принявся за роботу, а Палажка довго ще ворочалась з боку на бік, поки не обридло лежати, а далі встала, сіла біля віконця та й поглядає на вулицю і рада б то раденька, що її ніхто не силує до роботи.

К обіді зібралась вся сім'я; поставили на стіл борщ. От свекор і пита: „А хто що робив?“.

Всякий, хто що робив,—росказує; а Палажка мовчить.

„А ти, невістко, що робила?“ пита свекор.

„Нічого не робила“, одмовила Палажка: „і звичаю того не маю, щоб робити“.

„Як нічого не робила, то нічого і не їстимеш: у тебе нема звичаю робити, а у нас нема звичаю даром годувати лежнів“.

Так сердешна цілісінський день не ївши й сиділа: неїла, бачите, рідної неньки,—нікому було і шматочка хлібця дати небозі.

На другий день, сиділа-сиділа, а далі згадала, що тутечки, як не поробиш, то й їсти не дадуть,—вхопила відра і принесла води.

Як посідали обідати, знов свекор пита: „А хто що робив?“.

„Всі робили“, відповіда свекруха.

„А невістка?“

„Вона води принесла“.

„Дайте ж їй кухлик води“.

Випила той кухлик води небога, поплакала, пожурилась і знов голодує.

На третій день Палажка принесла води і, як свекруха поралась біля печі, то вона допомгла їй виміпати кашу.

„А хто що робив?“ пита свекор, сідаючи обідати.

„Всі робили“, відповіда свекруха: „а невістка і води принесла і кашу вимішувала“.

„Дайте ж їй грудочку каші“.

Не наїлась Палажка тією грудочкою.

Нічого робити,—як кажуть: голод не тітка, не нагодує. От вона годі вже сидіти, згорнувши ручки: потрошку, потрошку та й стала така ж роботяща, як і всі.

III.

Минув тиждень і другий. От Палажчина мати і каже своєму чоловікові: „Що то діється з нашою дитиною. Може, вона, бідна, кулаками слюзи втирає; може її товчуть і б'ють нещасливу.... Запрото-

рили аж у друге село, та й досі вісточки об неї не маємо. Хоч би ти, чоловіче, навідався до неї“.

У неділю пішов старий до своєї дочки. Приходить—нема нікого дома: вся сім'я пішла до церкви; тільки одна Палажка осталась і порається біля печі.

„А що, донечко“, пита старий: „як тобі живеться?“.

„Добре тату“, відповіда Палажка: „спасибі Богу й людям“.

„Не б'ють тебе?“.

„Ні, не б'ють“.

„Спасибі ж їм“, каже старий перехрестившись.

Сів батько на лаву та й дивиться на свою дочку. А вона так тим рогачем орудує. То горшки переставля, то жару підгребе, то вибіжить з хати, дрівець вруба, то вхопить відра і збіга за водою.

„Що це з нею сталось“ думає старий: очам своїм віри не йме. „То було й до печі близько не підійде, а теперечки—глянь, яка роботяща стала“.

Аж ось повертається з церкви свекор з жінкою, дітьми; а Палажка як ухопить шкураток та бать-
в руки:

„Мніть, тату“, каже: „а то тутечкі такі гаспидські
що, як хто нічого не робить, то вони йому й
хатка хліба не дадуть“.

Батько узяв той шкураток, та й мене. А тут увійшов у хату свекор з жінкою і з дітьми.

„Здоров був свате“, каже свекор. „А що це ти робиш?“

„Шкураток мну“, каже старий усміхаючись: „щоб не гуляти; бо дочка мені сказала, що тут такі люде чудні, що як хто нічого не робить, то йому й шматочка хліба не дадуть“.

„Е, в нас так, свате“, каже свекор, глянувши на невістку. „Не збрехала твоя дочка. Бач, яка стала роботяша. Теперечки давай, як обіцяв, третину, бо й пальцем я до неї не доторкнувся“.

„Як же ви її навчили“ питає батько.

„А так: вчи лінивого не молотом, а голодом“....

О. Стороженко.

